

महाराष्ट्र विधानसभा

दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम

गुरुवार, दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१८
(सकाळी ११.०० वाजता)

- एक : प्रश्नोत्तरे-
- दोन : लोकलेखा समितीचा चव्हेचाळीसावा अहवाल सभागृहास सादर करणे.
- तीन : स्थगन प्रस्तावाच्या सूचना — (असल्यास) (म.वि.स. नियम ९७ अन्वये).
- चार : लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :

(मंगळवार दिनांक २० नोव्हेंबर, २०१८ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या परंतु पुढे ढकलण्यात आलेल्या लक्षवेधी सूचना २ व ३)

- (१) सर्वश्री. सुनिल शिंदे, अमित देशमुख, राधाकृष्ण विखे-पाटील, बाळासाहेब थोरात, अमिन पटेल, अस्लम शेख, त्र्यंबकराव भिसे, प्रा. वर्षा गायकवाड, श्री. मो. आरिफ नसीम खान, डॉ. संतोष टारफे, श्री कुणाल पाटील, अॅड. यशोमती ठाकूर, सर्वश्री. अबू आझमी, राजन साळवी, हर्षवर्धन सपकाळ, विजय वडेटीवार, प्रा. विरेंद्र जगताप, सर्वश्री अमित झनक, राहुल बोंद्रे, सुनिल केदार, अमर काळे, अब्दुल सत्तार, डी.पी.सावंत, पृथ्वीराज चव्हाण, श्रीमती अमिता चव्हाण, श्री. वसंतराव चव्हाण, श्रीमती निर्मला गावित, सर्वश्री. जितेंद्र आव्हाड, जयकुमार गोरे, सुधाकर कोहळे, सुधाकर देशमुख, डॉ. मिलिंद माने, सर्वश्री. विकास कुंभारे, कृष्णा खोपडे, छगन भुजबळ, जयंत पाटील, दिलीप वळसे-पाटील, कालीदास कोळंबकर, अॅड.राहुल कुल, सर्वश्री. सुरेश गोरे, प्रकाश फातर्पेकर, भारत भालके, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिक दुर्बल घटकांतील विद्यार्थ्यांसाठी राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना राबविण्यात येणे, या योजनेतर्गत ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न आठ लाख रुपयांपेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क मिळून ५० टक्के रक्कम राज्य शासनाकडून देण्यात येणे, अभियांत्रिकी महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतल्यावर पहिल्या शैक्षणिक वर्षी ठरलेले शुल्कच पुढील सर्व शैक्षणिक वर्षात

कायम राहत असल्याने या योजनेतर्गत होणारी प्रतिपूर्तीची रक्कम प्रत्येक शैक्षणिक वर्षात समान असणे, या योजनेच्या राज्यातील लाभार्थी विद्यार्थ्यांना पहिल्या दोन वर्षी व्यवस्थित शिष्यवृत्ती रकमेची प्रतीपूर्ती झालेली असणे, परंतु सन २०१७ - २०१८ या शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांना मिळालेली रक्कम आणि अपेक्षित रक्कम यांच्यात तफावत आढळून आलेली असणे, या योजनेच्या प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थ्यांला अपेक्षित रक्कमेपेक्षा दोन ते तीन हजार रुपयांची रक्कम कमी प्राप्त झाल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०१८ मध्ये उघडकीस येणे, परिणामी याचा फटका राज्यातील हजारो लाभार्थी विद्यार्थ्यांना बसलेला असणे, सदर प्रकरणी वारंवार दाद मागूनही त्याची दखल महाविद्यालय आणि तंत्र शिक्षण संचालनालयाने घेतलेली नसणे, परिणामी या योजनेच्या लाभार्थी विद्यार्थ्यांत पसरलेले चिंतेचे वातावरण, त्यामुळे सदर प्रकरणाची तातडीने चौकशी करून या योजनेच्या लाभार्थी विद्यार्थ्यांना तफावतीची रक्कम अदा करण्याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही, उपाययोजना आणि शासनाची प्रतिक्रिया.”

- (२) सर्वश्री. हर्षवर्धन सपकाळ, अमिन पटेल, अस्लम शेख, डॉ. संतोष टारफे, श्री.सुनिल शिंदे, डॉ. राहुल पाटील, सर्वश्री. सुनिल प्रभू, मंगेश कुडाळकर, भरतशेठ गोगावले, राधाकृष्ण विखे-पाटील, विजय वडेटीवार, बाळासाहेब थोरात, प्रा. विरेंद्र जगताप, सर्वश्री. राहुल बोंद्रे, अमित झनक, संदिपानराव भुमरे, सुरेश धानोरकर, मो. आरिफ नसीम खान, अमित देशमुख, त्र्यंबकराव भिसे, प्रा. वर्षा गायकवाड, सर्वश्री. सुनिल केदार, अमर काळे, संग्राम थोपटे, अब्दुल सत्तार, अॅड. यशोमती ठाकूर, सर्वश्री. सुभाष उर्फ पंडीतशेठ पाटील, सुरेश गोरे, जयंत पाटील, अजित पवार, दिलीप वळसे-पाटील, छगन भुजबळ, शशिकांत शिंदे, जितेंद्र आव्हाड, राजेश टोपे, जयदत्त क्षीरसागर, राणाजगजीतसिंह पाटील, हनुमंत डोळस, राहुल मोटे, श्रीमती दिपिका चव्हाण, सर्वश्री. संदीप नाईक, हसन मुश्रीफ, भास्कर जाधव, वैभव पिचड, पांडुरंग बरोरा, राहुल जगताप, दत्तात्रय भरणे, दिपक चव्हाण, डॉ. सतीश पाटील, सर्वश्री. पंकज भुजबळ, नरहरी झिरवाळ, सुरेश लाड, विजय भांबळे, संजय कदम, बाळासाहेब पाटील, मकरंद जाधव-पाटील, भाऊसाहेब पाटील -चिकटगांवकर, डॉ मधुसूदन केंद्रे, सर्वश्री. दिलीप सोपल, शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, मनोहर नाईक, संग्राम जगताप, श्रीमती ज्योती कलानी, सर्वश्री अवधूत तटकरे, प्रदीप जाधव-नाईक, श्रीमती संध्यादेवी देसाई-कुपेकर, किसन कथोरे, डॉ. बालाजी किणीकर, सर्वश्री. सुभाष भोईर, संजय पोतनीस, डॉ. संजय रायमुलकर, श्रीमती तृप्ती सावंत, सर्वश्री. पृथ्वीराज चव्हाण, कालीदास कोळंबकर, डी.पी.सावंत, कुणाल पाटील, श्रीमती निर्मला गावित, सर्वश्री. शेख आसिफ शेख रशीद, जयकुमार गोरे, अबु आझमी, विश्वजित कदम, सुधाकर कोहळे, सुधाकर देशमुख, डॉ. मिलिंद माने, सर्वश्री. कृष्णा खोपडे, विकास कुंभारे, भारत भालके, बसवराज पाटील, नितेश राणे, भाऊसाहेब कांबळे, मधुकरराव चव्हाण, योगेश सागर, डॉ. सुजित मिणचेकर, श्री.उल्हास पाटील, श्रीमती सीमा हिरे, सर्वश्री. प्रकाश

फातर्पेकर, तुकाराम काते, डॉ.शशिकांत खेडेकर, सर्वश्री किशोर पाटील, अनिल कदम, प्रतापराव पाटील-चिखलीकर, श्रीमती अमिता चव्हाण, कु. प्रणिती शिंदे, श्री. सिध्दाराम म्हेत्रे, अॅड राहुल कुल, सर्वश्री शरद सोनावणे, महेश लांडगे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“राज्यभरात स्वाइन फ्लू आणि डेंग्युने मोठया प्रमाणावर थैमान घालण्याचे माहे ऑक्टोबर, २०१८ रोजीच्या सुमारास निदर्शनास येणे, माहे जानेवारी ते ऑक्टोबर दरम्यान सुमारे २०० हुन अधिक नागरिकांचा स्वाइनफ्लूमुळे मृत्यू होणे तर १,५०० हुन अधिक नागरिकांना स्वाइन फ्लूची लागण होणे, यातील २०० हुन अधिक रूग्ण व्हेंटीलेटरवर असणे, एकटया मुंबई शहरात २५० हुन अधिक डेंग्युचे रूग्ण आढळून येणे, तर २,५०० हुन अधिक रूग्णांमध्ये डेंग्युसदृश्य लक्षणे आढळून येणे, राजभवन येथील ४२ वर्षीय सुचिता शिंदे या महिला अधिकाऱ्याचा डेंग्युने मृत्यू होणे, मुंबईत दिनांक १४ ऑक्टोबर, २०१८ रोजी पर्यंत ८,७०० रुग्णांना मलेरिया होणे, त्यापैकी ६ जणांना मलेरियामुळे प्राण गमवावे लागणे, राज्यातही गतवर्षी १७,७१० जणांना मलेरिया होऊन २० जण दगावल्याची माहिती सरकारी आकडेवारीतून उपलब्ध होणे, आगामी काळात स्वाइन फ्लू, डेंग्यु, लेप्टो, मलेरिया यासारख्या साथीच्या आजारांचा मोठया प्रमाणात फैलाव होण्याची भीती आरोग्य विभागाकडून व्यक्त करण्यात येणे, सदरहू डेंग्यु, मलेरिया, स्वाइन फ्लूचा वाढता प्रसार रोखण्यासाठी राज्य शासन व महापालिका मिळून समन्वयाने तातडीने उपाय योजना करण्याची गरज असणे, मुंबईसह राज्यात सततच्या पसरणाऱ्या साथीच्या रोगांवर नियंत्रण आणण्यासाठी शासनाने विशेष मोहीम राबवून रोगनियंत्रण करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही, उपाययोजना व प्रतिक्रिया.”

- (३) सर्वश्री. अमित साटम, अतुल भातखळकर, सुनिल प्रभू, मंगेश कुडाळकर, सुनिल शिंदे, अजित पवार, दिलीप वळसे-पाटील, छगन भुजबळ, शशिकांत शिंदे, जितेंद्र आव्हाड, राजेश टोपे, जयदत्त क्षीरसागर, राणाजगजीतसिंह पाटील, हनुमंत डोळस, राहुल मोटे, श्रीमती दिपिका चव्हाण, सर्वश्री संदीप नाईक, हसन मुश्रीफ, भास्कर जाधव, वैभव पिचड, पांडुरंग बरोरा, राहुल जगताप, दत्तात्रय भरणे, दिपक चव्हाण, डॉ. सतीश पाटील, सर्वश्री. पंकज भुजबळ, नरहरी झिरवाळ, सुरेश लाड, विजय भांबळे, संजय कदम, बाळासाहेब पाटील, मकरंद जाधव-पाटील, भाऊसाहेब पाटील-चिकटगांवकर, डॉ मधुसूदन केंद्रे, सर्वश्री.बबनराव शिंदे, दिलीप सोपल, शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, मनोहरराव नाईक, संग्राम जगताप, सर्वश्रीमती सुमन पाटील, ज्योती कलानी, सर्वश्री.अवधूत तटकरे, प्रदीप जाधव-नाईक, सर्वश्रीमती संध्यादेवी देसाई-कुपेकर, तृप्ती सावंत, मनिषा चौधरी, सर्वश्री. अबु आझमी, राधाकृष्ण विखे-पाटील, विजय वडेटीवार, मो. आरिफ नसीम खान, अस्लम शेख,

अमित देशमुख, सुनिल केदार, अमर काळे, सुभाष उर्फ पंडितशेठ पाटील, अॅड. आशिष शेलार, अॅड. पराग अळवणी, कॅप्टन आर.तमिल सेल्वन, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

"मुंबई शहरातील वांद्रे पश्चिमेकडील लालमाती परिसरातील नर्गिस दत्त झोपडपट्टीला सिलेंडरच्या स्फोटामुळे दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०१८ रोजी आग लागून सुमारे साठ ते सत्तर झोपडया जळून खाक होणे व २ मुलांसह ४ जण जखमी होणे, या आगीमध्ये एकापाठोपाठ एक अशा ७ सिलेंडरचा झालेला स्फोट, दरवर्षी वांद्रे येथील रेल्वे लाईनला लागून असलेल्या झोपडपट्टीमध्ये आग लागण्याच्या घटना घडत असणे, सदर आग लावली की लागली याची उच्चस्तरीय चौकशी करण्याची गरज असणे, या आगीत करोडो रुपयांची मालमत्ता जळून खाक होणे व अनेक झोपडपट्टीधाकर बेघर होणे, तसेच या झोपडपट्टीत बेकायदा व विनापरवाना बांगलादेशीय नागरीकांची असलेली घुसखोरी, ही बेकायदा झोपडपट्टी निष्कासीत करण्यास विभागीय महानगरपालिका अधिकारी व म्हाडाचे संबंधित अधिकारी यांचे कारवाई करण्यात झालेले अक्षम्य दुर्लक्ष, मुंबई शहरात गेल्या १० वर्षात एकुण ४८ हजार ४३४ आगीच्या घटनांची नोंद झाली असणे, यामध्ये ६०९ लोकांचा मृत्यु आणि ८९ कोटी ०४ लाख ८६ हजार १०२ रुपयांच्या मालमत्तेचे नुकसान झाले असणे, एकुण घटनांमध्ये ३ हजार १५१ झोपडपट्टीमध्ये आगीच्या घटना घडल्या असणे, मुंबईतील आगीच्या एकुण ४८ हजार ४३४ घटनांमधील तब्बल ३२ हजार ५१६ घटना म्हणजे ६६ टक्क्यांहून अधिक घटना शॉर्ट सर्किटमुळे लागल्या असणे, तर १ हजार ११६ घटनांना गॅस सिलेंडर गळतीचे कारण असणे, तसेच विविध कारणांमुळे ११ हजार ८८९ घटनांची नोंद असणे, परिणामी मुंबईतील झोपडपट्ट्यांमधील सुरक्षेवर अग्निशमन दलांसह, म.न.पा. प्रशासन आणि राज्य शासनाने कठोर उपाययोजना करण्याबाबत तातडीने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

पाच : शासकीय विधेयके :

(अ) पुरःस्थापनार्थ :-

- (१) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६८ - महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (सुधारणा) विधेयक, २०१८.
- (२) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६९ - महाराष्ट्र मूल्यवर्धित कर (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.
- (३) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ७० - महाराष्ट्र सहकारी संस्था (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.

- (४) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ७१ - महाराष्ट्र वस्तू व सेवा कर (सुधारणा) विधेयक, २०१८.

(ब) विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

- (१) (क) भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (अ) आणि महाराष्ट्र विधानसभा नियम १५९ (२) अन्वये सर्वश्री. अमिन पटेल, जयंत पाटील, छगन भुजबळ, अजित पवार, दिलीप वळसे-पाटील, शशिकांत शिंदे, जितेंद्र आव्हाड, सर्वश्री हर्षवर्धन सपकाळ, भारत भालके, जयदत्त क्षीरसागर, बाळासाहेब पाटील, हनुमंत डोळस, विजय भांबळे, पंकज भुजबळ, राणाजगजितसिंह पाटील, श्रीमती. दिपिका चव्हाण, श्री. सुरेश लाड, डॉ. सतीश पाटील, सर्वश्री. हसन मुश्रीफ, दिपक चव्हाण, वैभव पिचड, दत्तात्रय भरणे, राजेश टोपे, श्रीमती सुमनताई पाटील, सर्वश्री संदीप नाईक, राहुल मोटे, श्रीमती ज्योती कलानी, श्री.प्रदिप नाईक, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव:-

"ही विधानसभा सन २०१८ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक २० - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (सुधारणा) अध्यादेश, २०१८ नापसंत करते."

- (ख) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६३ - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.
- (ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.ओमप्रकाश उर्फ बच्चू कडू, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६३ - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ५१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अस्लम शेख, विजय वडेटीवार, अमिन पटेल, अमर काळे, सुनिल केदार, डी.पी.सावंत, श्रीमती निर्मला गावीत, डॉ. संतोष टारफे, श्री. वसंतराव चव्हाण, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६३ - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (ड) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री.सुभाष उर्फ पंडितशेट पाटील, अजित पवार, दिलीप वळसे-पाटील, जयंत पाटील, छगन भुजबळ, शशिकांत शिंदे, जयदत्त क्षीरसागर, जितेंद्र आव्हाड, राजेश टोपे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६३ - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३२ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (च) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.भारत भालके, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६३ - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (छ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.अमित झनक, प्रा.वीरेंद्र जगताप, श्री.हर्षवर्धन सपकाळ, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६३ - मुंबई महानगरपालिका, महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगिक नगरी (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या २१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (२) (क) भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (अ) आणि महाराष्ट्र विधानसभा नियम १५९ (२) अन्वये सर्वश्री. अमिन पटेल, जयंत पाटील, छगन भुजबळ,

अजित पवार, दिलीप वळसे-पाटील, शशिकांत शिंदे, जितेंद्र आव्हाड, हर्षवर्धन सपकाळ, भारत भालके, अबु आझमी, राधाकृष्ण विखे पाटील, बाळासाहेब पाटील, हनुमंत डोळस, विजय भांबळे, पंकज भुजबळ, श्रीमती दिपिका चव्हाण, श्री.सुरेश लाड, डॉ.सतीश पाटील, सर्वश्री.हसन मुश्रीफ, दिपक चव्हाण, वैभव पिचड, दत्तात्रय भरणे, राजेश टोपे, श्रीमती सुमनताई पाटील, सर्वश्री संदीप नाईक, राहुल मोटे, श्रीमती ज्योती कलानी, श्री.प्रदिप नाईक, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"ही विधानसभा सन २०१८ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक २४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) अध्यादेश, २०१८ नापसंत करते."

- (ख) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.
- (ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.ओमप्रकाश उर्फ बच्चू कडू, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ५१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अस्लम शेख, विजय वडेद्वीवार, अमिन पटेल, अमर काळे, सुनिल केदार, डी.पी.सावंत, श्रीमती निर्मला गावीत, डॉ. संतोष टारफे, श्री. वसंतराव चव्हाण, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (ङ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री.सुभाष उर्फ पंडितशेट पाटील, अजित पवार, दिलीप वळसे-पाटील, जयंत पाटील, छगन भुजबळ, शशिकांत शिंदे, जयदत्त क्षीरसागर, जितेंद्र आव्हाड, राजेश टोपे, वि.स.स.

यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३२ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(च) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.भारत भालके, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(छ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.अमित झनक, प्रा.वीरेंद्र जगताप, श्री.हर्षवर्धन सपकाळ, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६४ - महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या २१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

-
- (३) (क) भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (अ) आणि महाराष्ट्र विधानसभा नियम १५९ (२) अन्वये सर्वश्री. अमिन पटेल, जयंत पाटील, छगन भुजबळ, अजित पवार, दिलीप वळसे पाटील, शशिकांत शिंदे, जितेंद्र आव्हाड, हर्षवर्धन सपकाळ, भारत भालके, जयदत्त क्षीरसागर, बाळासाहेब पाटील, हनुमंत डोळस, विजय भांबळे, पंकज भुजबळ, राणाजगजितसिंह पाटील, श्रीमती. दिपीका चव्हाण, श्री. सुरेश लाड, डॉ. सतीश पाटील, सर्वश्री. हसन मुश्रीफ, दिपक चव्हाण, वैभव पिचड, दत्तात्रय भरणे, राजेश टोपे, श्रीमती सुमनताई पाटील, सर्वश्री संदीप नाईक, राहुल मोटे, श्रीमती ज्योती कालानी, श्री.प्रदिप नाईक, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव:-

"ही विधानसभा सन २०१८ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक २१ - महाराष्ट्र ग्रामपंचायत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) अध्यादेश, २०१८ नापसंत करते."

(ख) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६६ - महाराष्ट्र ग्रामपंचायत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक, २०१८.

(ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अस्लम शेख, अमर काळे, सुनिल केदार, डी.पी.सावंत, कुणाल पाटील, श्रीमती निर्मला गावीत, डॉ. संतोष टारफे, सर्वश्री बाळासाहेब थोरात, वसंतराव चव्हाण, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६६ - महाराष्ट्र ग्रामपंचायत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.भारत भालके, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६६ - महाराष्ट्र ग्रामपंचायत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(ङ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.हर्षवर्धन सपकाळ, प्रा.वीरेंद्र जगताप, सर्वश्री अमित झनक, विजय वडेटीवार, जयकुमार गोरे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६६ - महाराष्ट्र ग्रामपंचायत आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या २१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

---

(४) (क) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६७ - भारतीय दंड संहिता आणि फौजदारी प्रक्रिया संहिता (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१८.

- (ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अस्लम शेख, अमर काळे, सुनिल केदार, डी.पी.सावंत, कुणाल पाटील, श्रीमती निर्मला गावीत, डॉ. संतोष टारफे, सर्वश्री बाळासाहेब थोरात, वसंतराव चव्हाण, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६७ - भारतीय दंड संहिता आणि फौजदारी प्रक्रिया संहिता (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.भारत भालके, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६७ - भारतीय दंड संहिता आणि फौजदारी प्रक्रिया संहिता (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (ङ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.हर्षवर्धन सपकाळ, प्रा.वीरेंद्र जगताप, सर्वश्री अमित झनक, विजय वडेटीवार, जयकुमार गोरे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६७ - भारतीय दंड संहिता आणि फौजदारी प्रक्रिया संहिता (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या २१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (क) विचार पुढे सुरु, खंडशः विचार व संमत करणे :-

सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५८ - महाराष्ट्र महानगरपालिका (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.

(ड) विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

(१) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५९ — मुंबई महानगरपालिका (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.

(२) (क) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८.

(ख) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अस्लम शेख, विजय वडेट्टीवार, अमर काळे, सुनील केदार, बसवराज पाटील, अमिन पटेल, डी.पी.सावंत, वसंतराव चव्हाण, संतोष टारफे, शेख आसिफ शेख रशीद, कुणाल पाटील, श्रीमती निर्मला गावीत, श्री.त्र्यंबकराव भिसे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील, अबु आझमी, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३५ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.भारत भालके, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (ड) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत प्रा.विरेंद्र जगताप, सर्वश्री राहुल बोंद्रे, अमित झनक, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या २१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (३) (क) सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६० — महाराष्ट्र अॅक्युपॅक्चर चिकित्सा पध्दती (सुधारणा) विधेयक, २०१८.

- (ख) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अस्लम शेख, विजय वडेद्वीवार, अमर काळे, सुनील केदार, बसवराज पाटील, अमिन पटेल, डी.पी.सावंत, वसंतराव चव्हाण, संतोष टारफे, शेख आसिफ शेख रशीद, कुणाल पाटील, श्रीमती निर्मला गावीत, श्री.त्र्यंबकराव भिसे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६० — महाराष्ट्र अॅक्युपॅक्चर चिकित्सा पध्दती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील, अबु आझमी, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६० — महाराष्ट्र अॅक्युपॅक्चर चिकित्सा पध्दती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ३५ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

- (घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री.भारत भालके, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६० — महाराष्ट्र अॅक्युपॅक्चर चिकित्सा पध्दती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही

सभागृहांच्या ३१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(ड) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत प्रा.विरेंद्र जगताप, सर्वश्री राहुल बोंद्रे, अमित झनक, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६० — महाराष्ट्र अॅक्युपॅक्चर चिकित्सा पध्दती (सुधारणा) विधेयक, २०१८ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या २१ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(मंगळवार, दिनांक २० नोव्हेंबर, २०१८ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

सहा : डॉ. अनिल बोंडे, सर्वश्री सुनिल प्रभू, राजेंद्र पाटणी, सुभाष साबणे, प्रशांत बंब, डॉ. जयप्रकाश मुंदडा, श्री. बाबुराव पाचर्णे, डॉ. संजय रायमुलकर, डॉ. संजय कुटे, सर्वश्री. सुरेश धानोरकर, सुरेश खाडे, राजाभाऊ वाजे, पास्कल धनारे, किशोर पाटील, अनिल गोटे, राजेश क्षीरसागर, संजय सावकारे, प्रकाश आबिटकर, उदेसिंग पाडवी, मनोहर भोईर, विजयकुमार गावित, राहुल पाटील, श्रीमती देवयानी फरांदे, सर्वश्री ज्ञानराज चौगुले, शिवाजीराव कर्डिले, योगेश घोलप, संतोष दानवे, डॉ. शशिकांत खेडेकर, सर्वश्री अतुल सावे, अनिल कदम, प्रा. संगिता ठोंबरे, सर्वश्री. वैभव नाईक, सुधाकर भालेराव, उल्हास पाटील, हरिष पिंपळे, अनिल बाबर, गोवर्धन शर्मा, शंभुराज देसाई, चैनसुख संचेती, प्रा. चंद्रकांत सोनवणे, सर्वश्री.लखन मलिक, प्रतापराव पाटील-चिखलीकर, रमेश बुंदिले, हेमंत पाटील, किर्तीकुमार भांगडिया, नाना शामकुळे, सुधाकर देशमुख, डॉ. पंकज भोयर, सर्वश्री. धनंजय उर्फ सुधीर गाडगीळ, उन्मेश पाटील, बाळासाहेब सानप, श्रीमती सीमा हिरे, सर्वश्री रणधीर सावरकर, राजू तोडसाम, प्रा. डॉ. अशोक उईके, सर्वश्री. समीर कुणावार, समीर मेघे, डॉ. देवराव होळी, सर्वश्री तान्हाजी मुटकुळे, लक्ष्मण जगताप, अॅड. राहुल कुल, सर्वश्री. मोहन फड, विनायकराव जाधव-पाटील, डॉ. मिलिंद माने, श्री. सुरेश भोळे, श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, अॅड. आकाश फुंडकर, श्रीमती मोनिका राजळे, श्री.राजेंद्र नजरधने, अॅड. लक्ष्मण पवार, श्रीमती माधुरी मिसाळ, सर्वश्री संजय भेगडे, अमल महाडिक, शिवाजीराव नाईक, वि.स.स यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव :- (चर्चा पुढे सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर)

"सन २०१८ च्या खरीप हंगामामध्ये राज्यातील २६ जिल्हयांमध्ये गंभीर दुष्काळ व ११२ तालुक्यामध्ये मध्यम दुष्काळ दिनांक ३१ ऑक्टोबर, २०१८ पासून राज्य शासनाने घोषित केला

असणे, दुष्काळाचे नैसर्गिक संकट दूर करण्याच्या दृष्टीने व दुष्काळग्रस्त भागातील नागरिकांना सोयी-सुविधा उपलब्ध करण्याच्या दृष्टीने नियोजन करण्याकरिता राज्य शासनाकडून मंत्रीमंडळ उपसमिती नेमण्यात आली असणे, मा. मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळातील त्यांच्या अनेक सहकारी मंत्र्यांनी दुष्काळी भागाचा दौरा करून व स्थानिक प्रशासनाकडून तेथील नागरिकांना पुरविण्यात येणाऱ्या सोयी-सुविधांची प्रत्यक्ष पाहणी करून दुष्काळाचा सामना युध्दपातळीवर करण्याच्या दृष्टीने प्रशासनास दुष्काळ निवारण्याची कामे प्राधान्याने पूर्ण करण्याकरिता आदेश देण्यात आले असणे, दुष्काळ निवारण्याकरिता केंद्राकडून आर्थिक मदत मिळविण्याचे शासनाचे प्रयत्न असणे, केंद्राच्या 'नॅशनल सेंटर फॉर क्रॉप फोरकास्टिंग' या संस्थेकडून राज्यातील सर्व गावांतील पाण्याची सद्यस्थिती, पाण्याची पातळी, पिकांची परिस्थिती इत्यादी सर्व बाबींचे उपगृहाच्या माध्यमातून सर्वेक्षण करून त्याप्रमाणे दुष्काळ निवारण्याचे कार्य कार्यान्वित करण्यात आले असणे, राज्यातील २० हजार गावांमध्ये पिकांची आणेवारी सरासरी ५० पैशांपेक्षा कमी असून सुमारे २०० तालुक्यांवर दुष्काळाचे सावट असणे, विशेषतः मराठवाड्यात अत्यल्प पाऊस झाल्याने मराठवाड्यातील ८ हजार ५२५ गावांपैकी ३ हजार ५७७ म्हणजे ४२% गावांची आणेवारी ५० पैशांपेक्षा कमी असणे, शासनाद्वारे मराठवाड्यातील दुष्काळी पट्ट्यासाठी सुमारे ८ हजार कोटी रुपये खर्च करण्यात येणे, मराठवाड्यात जलयुक्त शिवाराची कामे मोठ्या प्रमाणावर होऊनही त्या भागात पाऊस न झाल्याने व त्यामुळे जलयुक्त शिवारामध्ये पाणी जमा होऊ न शकल्याने त्या भागात पाण्याची भीषण समस्या निर्माण होणे, राज्याच्या विविध भागातील पर्जन्यमान, पीक परिस्थिती, भूजल पातळी आदींची माहिती एकत्रित करून त्यांचे विश्लेषण करण्यासाठी व त्याला आधुनिक तंत्रज्ञानाची जोड देण्यासाठी शासनाच्या मदत व पुनर्वसन विभागाकडून 'महामदत' या संकेतस्थळाची निर्मिती करण्यात येणे, राज्यातील आत्महत्याग्रस्त दुष्काळी जिल्ह्यांकरिता नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी योजनेतर्गत ३०० कोटींच्या वार्षिक कृती आराखड्यास प्रशासकीय मंजूरी देण्यात येऊन तो कार्यान्वित केला असणे, या प्रकल्पांतर्गत मराठवाडा व विदर्भातील क्षारयुक्त जमीन असणाऱ्या गावांमध्ये शेतकऱ्यांचे कृषी उत्पन्न वाढविण्यासाठी आणि गावातील जमिनीचे मृद संवर्धन करण्यासाठी नियोजन करण्यात येणे, दुष्काळ जाहीर झालेल्या तालुक्यामध्ये जमीन महसुलातून सुट, सहकारी कर्जाचे पुनर्गठन, शेती निगडीत कर्जाच्या वसुलीस स्थगिती, कृषीपंपाच्या चालू बिलामध्ये ३३.५% सुट, शालेय, महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या परिक्षा शुल्कात माफी, एस.टी. प्रवास सवलत, रोहयो अंतर्गत कामाच्या निकषात काही प्रमाणात शिथिलता, आवश्यक तेथे पिण्याचे पाणी पुरविण्यासाठी टँकरचा वापर व टंचाई जाहीर झालेल्या गावांमध्ये शेतकऱ्यांच्या शेतपंपाची विज जोडणी खंडित न करणे इ. बाबी राज्य शासनाकडून जाहीर झाल्या असणे, नैसर्गिक असमतोलपणामुळे राज्यात निर्माण होणाऱ्या दुष्काळावर कायमस्वरूपी उपाययोजना करण्यासाठी व शेतकऱ्यांना कर्ज घेण्याची आवश्यकता न पडता त्यांना स्वावलंबी बनविण्यासाठी शासनाकडून दुरगामी धोरण आखण्यात येणे, जलयुक्त शिवाराची संकल्पना अंमलात आणून राज्यातील बहुतांश भागातील पाण्याचे दुर्भिक्ष कमी करण्याचा शासनाचा

प्रयत्न, दुष्काळग्रस्त भागातील नागरिकांना अधिकाधिक सोयी-सुविधा देण्याच्या दृष्टीने करावयाची उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी."

सात : सर्वश्री. राधाकृष्ण विखे-पाटील, अजित पवार, पृथ्वीराज चव्हाण, जयंत पाटील, गणपतराव देशमुख, दिलीप वळसे-पाटील, विजय वडेटीवार, छगन भुजबळ, बाळासाहेब थोरात, शशिकांत शिंदे, प्रा. विरेंद्र जगताप, श्री जितेंद्र आव्हाड, प्रा. वर्षा गायकवाड, सर्वश्री अब्दुल सत्तार, गोपालदास अग्रवाल, मो. आरीफ नसीम खान, सुनिल केदार, दिलीप सोपल, मधुकरराव चव्हाण, अॅड. यशोमती ठाकूर, डॉ. सतिश पाटील, डॉ. मधुसूदन केंद्रे, सर्वश्री. राहुल जगताप, अमिन पटेल, डि. एस. अहिरे, राहुल मोटे, डी. पी. सावंत, हसन मुश्रीफ, बसवराज पाटील, शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, राजेश टोपे, दत्तात्रय भरणे, भारत भालके, बाळासाहेब पाटील, वसंतराव चव्हाण, संग्राम थोपटे, रणजित कांबळे, डॉ. संतोष टारफे, श्रीमती दिपीका चव्हाण, सर्वश्री. प्रदिप जाधव-नाईक, कुणाल पाटील, हनुमंत डोळस, काशिराम पावरा, हर्षवर्धन सपकाळ, विजय भांबळे, राहुल बोंद्रे, वैभव पिचड, अमर काळे, अमित झनक, कु. प्रणिती शिंदे, श्रीमती अमिता चव्हाण, सर्वश्री भाऊसाहेब कांबळे, शेख आसिफ शेख रशीद, श्रीमती निर्मला गावित, सर्वश्री अस्लम शेख, त्र्यंबकराव भिसे, जयकुमार गोरे, नितेश राणे, सिध्दाराम म्हेत्रे, पांडुरंग बरोरा, कालिदास कोळंबकर, विश्वजित कदम, संदिप नाईक, दिपक चव्हाण, नरहरी झिरवाळ, मकरंद जाधव-पाटील, सुरुपसिंह नाईक, पंकज भुजबळ, सुरेश लाड, अॅड. के. सी. पाडवी, श्रीमती सुमन पाटील, श्री. बबनराव शिंदे, वि.स.स यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव :-

"वेधशाळेचे मान्सुनबाबत चुकलेले भाकित, तद्वतच संपूर्ण राज्यात सरासरीपेक्षा कमी झालेले पर्जन्यमान, पावसात पडलेला खंड आणि परतीच्या पावसाने दिलेली हुलकावणी यामुळे मराठवाड्यासह, विदर्भ, पश्चिम महाराष्ट्र तसेच खान्देश परिसरातील २५० पेक्षा जास्त तालुक्यात पडलेला भीषण दुष्काळ व त्यामुळे राज्यातील जलाशये कोरडी पडणे, खरीपाची पिके उध्वस्त होऊन रब्बीचीही आशा मावळणे, पिकावर मोठ्या प्रमाणात झालेला किडीचा प्रादुर्भाव, दुष्काळ जाहीर करताना अवर्षणप्रवण तालुकेच दुष्काळाच्या यादीतून वगळले जाणे, तसेच विविध जाचक अटींमुळे राज्यातील जनता नुकसान भरपाईपासून वंचित राहणे, दुष्काळासंदर्भात जाहीर केलेल्या उपाययोजना सर्वसामान्यापर्यंत पोहचविण्यासाठी कोणतीही यंत्रणा नसणे, पिण्याच्या पाण्याबरोबरच जनावरांच्या पिण्याच्या पाण्याचे व चान्याच्या उपलब्धतेबाबत कोणतेही नियोजन नसणे, पाणी पुरवठा करणाऱ्या नळ योजनांसाठी अखंडित वीज पुरवठा करण्याची आवश्यकता, राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल योजनेच्या मंजूर आराखड्यातील नळ पाणीपुरवठा योजनांची कामे त्वरीत सुरु करणे, "मागेल त्याला काम" या योजनेतर्गत महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेची कामे तातडीने सुरु करण्याची आवश्यकता, आदिवासी व डोंगरी भागात शिवकालीन खडकातील टाक्या ही योजना पूर्ववत

सुरु करण्याची आवश्यकता, आदिवासी भागात राबविल्या जाणाऱ्या पडकई योजनेचा पुर्ववत राज्य योजनेमध्ये समावेश करुन स्थानिक पातळीवर रोजगार उपलब्ध करुन देण्याची आवश्यकता, तसेच गॅस कनेक्शन उपलब्ध असलेल्या लाभार्थ्यांना शिधा पत्रिकेद्वारे रॉकेल व पुरेसे अन्नधान्य उपलब्ध करुन देऊन स्थलांतर थांबविण्याची आवश्यकता, दुष्काळाने होरपळणाऱ्या ४२ लाख शेतकऱ्यांवरील कृषी पंपाच्या थकबाकीचा डॉंगर १२ हजारवरुन ३० हजार कोटींवर पोहचणे, शासनाने जाहीर केलेली सोलर पंप योजना अद्याप अस्तित्वात न येणे, जलयुक्त शिवार योजनेच्या माध्यमातून ८ हजार कोटींचा खर्च होऊनही सुमारे २५० तालुक्यातील जलपातळी १ ते ३ मीटरपर्यंत घटणे, जलयुक्तशिवार, जलसंधारण, मृदसंधारणांच्या कामामध्ये मोठ्या प्रमाणात झालेला भ्रष्टाचार, पावसाळ्यापासूनच टॅकर्सची मोठ्या प्रमाणात होत असलेली मागणी, माहे जून २०१७ मध्ये जाहीर केलेल्या छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेचा लाभ राज्यातील असंख्य पात्र शेतकऱ्यांपर्यंत न पोहचणे, मागील दोन खरीप हंगामासाठी ४७ टक्के व ४२ टक्के इतक्या तुटपुंज्या पीक कर्जाचे झालेले वाटप, पीक विमा योजनेअंतर्गत शेतकऱ्यांची झालेली फसवणूक, पावसाअभावी खरीपाचे वाया गेलेले पीक, रब्बीचे पेरे होणार नसल्यामुळे पर्यायाने दोन्ही हंगामासाठी सरसकट हेक्टरी ५० हजार रुपये तर फळबागांच्या नुकसानी पोटी हेक्टरी १ लाख रुपये नुकसान भरपाई देण्याची शेतकऱ्यांकडून होत असलेली मागणी, शेतमालाचा जाहीर केलेला हमी भाव अद्यापही शेतकऱ्यांना न देणे, मागील वर्षातील तूर व हरभऱ्याचे चुकारे अद्यापही शेतकऱ्याला न मिळणे, परिणामी शेतकऱ्यांची व्यापाऱ्यांकडून सरसकट सुरु असलेली लूट, दुष्काळी भागातील शेतकऱ्याला तारणहार ठरणाऱ्या दुधाच्या हमी भावाची घोषणा निरुपयोगी ठरणे, मागील चार वर्षात १६ हजार पेक्षा जास्त शेतकऱ्यांच्या झालेल्या आत्महत्या रोखण्यास शासनास आलेले अपयश, शासनाच्या नियोजनशून्य कारभारामुळे एकूण राज्याचे कृषी व पतधोरण फसल्याची शेतकऱ्याची भावना दृढ होणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी."

आठ : अर्धा-तास चर्चा (म.वि.स. नियम ९४ अन्वये) :-

(दिनांक १९ जुलै, २०१८ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या तथापि, चर्चा न झालेल्या अर्धा-तास चर्चेच्या सूचना)

(१) श्री. विजय वडेद्वीवार, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीवर चर्चा उपस्थित करतील.

"पुर्व विदर्भातील चंद्रपूर, गडचिरोली, गोदिया, भंडारा या जिल्हयातील कृषी महाविद्यालयाच्या प्रशासकीय कामकाजाकरिता अधिकारी/कर्मचारी यांना वारंवार अकोला येथे जावे लागणे, अकोला येथील पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाचे विभाजन करून पुर्व विदर्भाकरिता चंद्रपूर जिल्हयातील सिंदेवाही येथे नविन कृषी विद्यापीठाची स्थापना करण्याबाबत केळकर समितीने शासनास सादर केलेल्या अहवालात नमूद

करणे, सिंदेवाही येथे कृषी विद्यापीठ स्थापन करण्याकरिता सोयीसुविधा उपलब्ध असतानाही त्याकडे शासनाचे झालेल्या दुर्लक्षामुळे नागरिकांमध्ये पसरलेला असंतोष, सबब अकोला येथील पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाचे विभाजन करून चंद्रपूर जिल्हयातील सिंदेवाही येथे नविन कृषी विद्यापीठ स्थापन करण्याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) **अॅड.राहुल कुल, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीवर चर्चा उपस्थित करतील.**

"पुणे जिल्हयातील खडकवासला पाटबंधारे विभागातर्गत दौंड तालुक्यासह पूर्व हवेलीतून वाहणाऱ्या नवीन व जुना उजवा मुठा कालव्यातून (बेबी कॅनॉल) मोठ्या प्रमाणावर पाणी गळती सुरू असल्याची तक्रार नागरिकांनी कार्यकारी अभियंता, खडकवासला पाटबंधारे विभाग यांच्याकडे दिनांक १९ सप्टेंबर, २०१७ रोजी वा त्यासुमारास करणे, नवीन मुठा कालव्यातून होणाऱ्या गळतीचे प्रमाण दोन वर्षांपासून वाढल्याने दौंड तालुक्यातील बोरीऐंदी, सहजपूर, खामगाव, कासुर्डी, यवत, खुटबाव, केडगाव तसेच हवेली तालुक्यातील लोणी काळभोर, कुंजीरवाडी, सोरतापवाडी (जि.पुणे) येथील हजारो एकर शेती नापिक होण्याचे वाढलेले प्रमाण, जुना उजवा मुठा कालव्यातून (बेबी कॅनॉल) मधून वाहणाऱ्या या अशुद्ध पाण्यामुळे कालव्यालगतचे असलेले पिण्याचे पाणी दुषित होणे, नवीन व जुना मुठा कालव्याच्या दुरुस्ती व अस्तरीकरणासाठी असलेली २% खर्चाच्या मर्यादेमुळे अनेक दिवसांपासून हे काम प्रलंबित असल्यामुळे खर्चाची मर्यादा १०% करण्याची होत असलेली मागणी, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

(३) **श्री.नितेश राणे, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीवर चर्चा उपस्थित करतील.**

"नाणार (ता.राजापूर, जि.रत्नागिरी) येथील १४ गावे व गिर्ये, रामेश्वर (ता.देवगड, जि.सिंधुदुर्ग) येथील १६ गावांमध्ये ग्रीन रिफायनरी प्रकल्प उभारण्यासाठी शासनाने निर्णय घेऊन त्यासाठी दिनांक १८ मे, २०१७ रोजी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने १६ हजार एकर जमिन औद्योगिक क्षेत्र म्हणून जाहीर करणे, सदरहू प्रकल्पासाठी लागणारी जमिन संपादनासाठी ३२ (२) ची नोटिस काढण्यात येणे, तेथील शेती, बागायती, मत्स्यव्यवसाय आदींवर विपरित परिणाम होवून त्यांच्या उदरनिवार्हाचा निर्माण झालेला प्रश्न, भूमीपुत्रांनी सदर जमिन औद्योगिक क्षेत्राकरिता न देण्याचे लेखी पत्र प्रशासनाकडे देऊनही त्याकडे केलेले दुर्लक्ष, सदर प्रकल्प रद्द करण्याची स्थानिक लोकप्रतिनिधी व नागरिकांनी मागणी करूनही त्याकडे शासनाचे झालेले दुर्लक्ष, परिणामी त्यांच्यामध्ये पसरलेला असंतोष, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (४) श्री.मंगलप्रभात लोढा, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीवर चर्चा उपस्थित करतील.

"वाढत्या शहरीकरणामुळे मुंबईसह प्रमुख शहरांमध्ये पायाभूत सुविधांवर मोठ्या प्रमाणात पडत असलेला ताण, मुंबईतील सर्वात मोठी समस्या ही वाहतूक कोंडीची असून वाहनांच्या संख्येत देखील वाढ होणे, परंतु त्याकरिता लागणारी पार्किंग व्यवस्थेबाबत कोणतीच उपाययोजना करण्यात न येणे, वाहनतळाकरिता मुंबई शहरात भुयारी वाहनतळ व उभ्या पद्धतीने वाहनतळाची व्यवस्था करण्याची नितांत आवश्यकता तसेच वाहनतळासाठी असलेल्या आरक्षणामध्ये बदल न करता ते वाहनतळासाठीच वापरण्यात यावी, याकरीता शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

विधान भवन,
मुंबई,
दिनांक : २० नोव्हेंबर, २०१८

डॉ. अनंत कळसे,
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.